

T.B.M.M.

HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Sayı : 15156
Tarih : 02.11.2021Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 04/11/2021 16:47
Sayı: E-120.10-
0907202

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kişisel veri kavramının ne anlama geldiği, kişisel verilerin nasıl kaydedileceği ve korunacağı 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile belirlenmiştir. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na göre, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi kişisel veri olarak kabul edilmelidir. İçinde bulunduğumuz zamanda kişisel verilerin amacı dışında kötüye kullanımında yaşanmış olan örnekler verilerin toplanması, korunması ve paylaşılmasına yönelik sarsılan kişisel ve toplumsal güven duygusunun kazanılabilmesi, farkındalığın oluşturulması, mağduriyetlerin ortadan kaldırılabilmesi, yaşanması muhtemel hak ihlallerinin önlenmesi, ilgili Kanundaki eksikliklerin etik ilkeler çerçevesinde yeniden düzenlenebilmesi, Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun işlerliğinin artırılması, ilgili problemlerin tespiti ve çözümünün sağlanması" amacıyla Anayasanın 98 'inci, İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

Dr. Habip EKSİK

İğdır Milletvekili

ÖZET

Demokratik ülkelerde bireylerin temel hak ve özgürlükleri, anayasalar tarafından güvence altına alınmıştır. Bireylere ait kişisel verilerin korunması da bu kapsamda değerlendirilmelidir. Kişisel verilerin hukuksal güvence altına alınması, temel hak ve özgürlüklerin korunması açısından önem taşımaktadır. Bilişim teknolojisindeki gelişmelerin kişisel verilerin toplumsal yaşamdaki önemini ve ağırlığını artırması ile birlikte, kişisel verilere yönelen müdahalelerin düzenlenmesi ve sınırlandırılması noktasında anayasal düzeyde bir himayenin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, bilgiye elektronik ortamda erişimin kolaylaşması ve kamuoyuna sık sık yansıyan suistimallerin yarattığı mağduriyetler, hak ihlalleri kişisel verilerin korunmasının önemini arttırmıştır. (Örneğin, e-devlet uygulamalarıyla birlikte pek çok kişisel veri elektronik ortamda tutulmaktadır)

Bu durumun neticesi olarak ise, 07.05.2010 tarihinde 5982 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle, Anayasa'nın "Özel Hayatın Gizliliği" başlığını taşıyan 20. maddesine spesifik olarak kişisel verilerin korunması hakkını düzenleyen aşağıdaki fıkra eklenmiştir: "*Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, Bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar, kişisel*

veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.”

Kişisel veriler 21. yüzyılın ilk çeyreğinde dünya üzerindeki en önemli ekonomik değer kaynağı haline gelmiş bulunmaktadır. Bilişim ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler, kişisel verilerin gerek elde edilmesini, gerek kaydedilerek saklanması ve gerekse her şekilde işlenmesini kolaylaştırmıştır. Ancak tüm bu gelişmeler bireyin kişisel verileri bağlamında özel hayatı ve mahremiyeti konusunda çok ciddi tehdit ve tehlikeleri de birlikte getirdiği için tüm dünyada bireylerin kişisel verilerinin korunmasına ilişkin gerekli hukuksal altyapının geliştirilmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Kişisel verilerin ceza normları ile korunması bu kapsamdaki çalışmaların önemli bir parçasıdır ve nitekim kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme, yayma veya ele geçirme suçunu da kapsayan ceza normları yürürlüğe konulmuştur. Bununla birlikte, artık günümüzde kişisel verilerin korunması tüm gelişmiş ülkelerde bir veri otoritesinin denetimi çerçevesinde, kendine özgü kuralları ve işleyişi olan özgün bir koruma mekanizmasını gerekli kılan ve bağımsız bir hukuk dalı olmaya evrilen alan olma özelliği taşımaktadır. 2016 yılında yürürlüğe giren 6698 sayılı KVKK ve bu Kanun ile oluşturulan veri koruma otoritesi olan Kişisel Verileri Koruma Kurumu ile bu alanda yeni bir aşamaya gelinmesi beklenmiştir. Bu aşama ile artık yapılması gereken, kişisel verilerin korunmasına ilişkin farkındalığın artırılması ve bu anlamda kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin KVKK kapsamındaki yükümlülükleri ile uymaları gereken usul ve esasları benimseyerek tüm bu kuralları içselleştirmelerinin sağlanmasıdır. Bu nedenle KVKK sonrası süreçte, kişisel verilerin korunması için TCK 136’da düzenlenmiş olan suç tiplerinin ceza hukukunun son çare olma özelliği ile uyumunu yitirdiğini ve aksine, kişisel verilere ilişkin ihlallerde refleks olarak ceza silahına başvurma, Kişisel Verileri Koruma Kurumu’nun işlevinin tartışılmasına, KVKK mekanizmasının benimsenmesi ve içselleştirilmesi sürecine olumsuz bir etkisi olduğu kanısına sevk etmektedir. Bu şekilde, TCK’da kişisel verilere ilişkin öngörülmüş olan ihlal biçimlerinin KVKK kapsamında veri otoritesi tarafından karar verilecek caydırıcı ve etkili birer idari uygulama ile karşılanması, KVKK sistemine de büyük güç kazandıracağını ve mağduriyetlerinin önüne geçmede etkisini ifade etmek yerinde olacaktır.

Kişisel veri kavramının ne anlama geldiği, kişisel verilerin nasıl kaydedileceği ve korunacağı 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile belirlenmiştir. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’na göre, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi kişisel veri olarak kabul edilmelidir.

“Kişisel veri” kavramından, kişinin, yetkisiz üçüncü kişilerin bilgisine sunmadığı, istediğinde başka kişilere açıklayarak ancak sınırlı bir çevre ile paylaştığı nüfus bilgileri (kimlik numarası, adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, anne ve baba adı gibi), adli sicil kaydı, yerleşim yeri, eğitim durumu, mesleği, banka hesap bilgileri, telefon numarası, elektronik posta adresi, kan grubu,

medeni hali, parmak izi, DNA'sı, saç, tükürük, tırnak gibi biyolojik örnekleri, cinsel eğilimi, sağlık bilgileri, etnik kökeni, siyasi, felsefi ve dini görüşü, sendikal bağlantıları gibi kişinin kimliğini belirleyen veya belirlenebilir kılan, kişiyi toplumda yer alan diğer bireylerden ayıran ve onun niteliklerini ortaya koymaya elverişli, gerçek kişiye ait her türlü bilginin anlaşılması gerekir; ancak, herkes tarafından bilinen ve/veya kolaylıkla ulaşılması ve bilinmesi mümkün olan kişisel bilgiler, yasal anlamda "kişisel veri" olarak değerlendirilemez (Y12CD-2014/3760 k.)

2021'de bilinen en az 38 farklı veri ihlali sonucu milyonlarca yurttaşın adres bilgisi, sağlık bilgileri ve finansal bilgileri çalındı. Türkiye Barolar Birliği'nin açıklamasına göre yaşanan mağduriyetlerin bilgilerin sızmasıyla kalmayıp "Koruma kararı alan ya da kendisine ulaşılmasını istemeyen kişilere ulaşıyorlar. Adresini bulup fiziksel, psikolojik şiddete devam ediyorlar" yer almıştır. Kişisel Verileri Koruma Kurumu'na (KVKK), 2020'de 27 veri ihlali bildirimi yapıldı ve 150.000'den fazla kişi etkilendi. KVKK'ya yapılan ihlal bildirimlerine göre, bu ihlallerden 12'si finansal bilgileri, 9'u adres bilgileri, 3'ü genetik bilgiler, 5'i sağlık bilgileri gibi önemli verileri içermektedir. TBMM'de 24 Mart 2016'da onaylanan Kişisel Verileri Koruma Kanunu, 7 Nisan'da yürürlüğe girdi. Tam da o günlerde tam 50 milyon kişinin kimlik ve nüfus kayıt bilgileri ortaya saçılmıştı. Bilgilerin, Emniyet'in veri tabanından sızdığı iddia edilirken, Emniyet Genel Müdürlüğü geçen 5 yılda bu iddiayı yalanlamamıştır. Son bir yıl içinde Konya Büyükşehir Belediyesi, Tarım ve Orman Bakanlığı gibi bu yıl içinde siber saldırıya uğradığı bilinen kurumlar, KVKK'ya bildirimde bulunmamıştır. Uzmanlar, Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun henüz yeterli kurumsal kapasiteye erişemediğini, yalnızca gelen talepleri incelediğini, henüz resen harekete geçecek kapasitesi bulunmadığına vurgu yapmaktadır.

GEREKÇE

Kamuoyuna, Türkiye'deki yurttaşların kimlik numarası, adı, soyadının bir Excel dosyasında elden ele dolaştığı, koruma kararı alan ya da kendisine ulaşılmasını istemeyen kişilere ulaşıldığı, ya kredi kartı bilgisini elde edip oradan harcama yapıldığı, haksız yere, ya da adresini bulup fiziksel, psikolojik şiddete devam edildiği, emekçi adaylarının kimlik numaralarının ve e-Devlet şifrelerinin istendiği, UYAP' tan bir iş davası açmış mı, yani bu işçi haklarını arıyor mu aramıyor mu ona bakıldığını, eğer işçi bir iş davası açmışsa bu iş kanununa haiz, fazla çalıştıramam diyerek almaktan imtina ettiği, sendika üyeliği var mı yok mu, ya da spor kulübü üyeliği var mı, cinsel eğilimi, sağlık geçmişi gibi bilgilere erişimle hak ihlallerinin yaşandığı sıklıkla yansımaktadır. Geçtiğimiz günlerde Ankara'da İNTERGEN Genetik ve Nadir Hastalıklar Tanı Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından KVKK'ye yapılan veri ihlali bildiriminde, kurumda yaşanan skandal hırsızlık ortaya çıkmış, işten ayrılan bir bilgi işlem çalışanın, bulunduğu departmanın yetkilerini kullanarak verileri kopyaladığı ifade edilen

bildirimde, ihlalden etkilenen kişiler arasında çalışanlar, kullanıcılar, hastalar ve çocuklar olduğu kaydedilmiştir. Adli bilgi-işleme başvurulduktan sonra gelen rapor neticesinde, verilerin kopyalandığının tespit edildiği ifade edilen bildirimde; ihlalden etkilenmiş olabilecek kişisel veri kategorilerinin “kimlik, iletişim, özlük, hukuki işlem, müşteri işlem, işlem güvenliği, risk yönetimi, finans, görsel ve işitsel kayıtlar ile özel nitelikli kişisel veri kategorilerinden sağlık bilgileri ve genetik veri kategorileri” olduğu, ihlalden etkilenen kişi sayısının 10 bin i geçtiği tespit edilmiştir.

Kişisel veri olarak kişinin kimlik ve sağlık bilgileri yanı sıra onun bedenine ilişkin biyolojik-genetik bilgileri de (hücre, uzuv, kan ve DNA) oldukça önem arz etmektedir. Dünya standartlarında kişisel sağlık verileri, kişisel veri kategorisi içinde hassas veya özel niteliği olan veriler kategorisinde yer almaktadır. Kişiler kendileriyle ilgili bilgilere erişme, eğer bu bilgileri düzeltme ve silme (bloke etme) hakkına sahip olmalıdır. Veri miktarı inanılmaz şekilde artmaktadır. Yurttaşları hakkında daha çok bilgiye sahip olmak isteyen devletler ve kar etme mantığı ile hareket eden Sigorta Şirketleri, Hastaneler, Giyim, Gıda, Telekomünikasyon vb. şirketler, işletmeler kişisel bilgileri toplamakta, işlemekte, amacı dışında kullanmaktadır. Özellikle özel hastanelerin kişisel sağlık verilerini sigorta şirketlerine, bankalara satarak ve ya ulaşımını sağlayarak haksız prim ve faiz hesaplanmasına sebep olmakta ve mağduriyet yaratmaktadır.

Kaynak israfının önlenmesi ve politikaların geliştirilmesinde yararlı olabileceği iddiası ile kişisel veriler kamu ve özel kuruluşlarca kaydedilmekte, metaların pazarlanmasında hedef kitleye ulaşmada kullanılmakta, bu amaçla kurumlar arasında satış yoluyla paylaşılmakta ve böylece bu veriler de bir meta haline gelmektedir. Bu konudaki en önemli eksiklik olan yasal düzenlemelerin ve etik ilkelerin olmayışının yanı sıra toplumda genel farkındalığın olmaması da önem taşımaktadır. Kişisel veriler kişilerin gözetim altında tutulmasında da kullanılmakta ve böylece en temel kişisel haklar da ihlal edilebilmektedir. Ayrıca verilerin uzun süreli kaydedileceği düşünüldüğünde kişinin gelecekteki kariyeri bu bilgilerden etkilenme riskini de içermektedir.

İçinde bulunduğumuz zamanda kişisel verilerin amacı dışında kötüye kullanımında yaşanmış olan örnekler verilerin toplanması, korunması ve paylaşılmasına yönelik kişisel ve toplumsal güven duygusunu sarsmış bulunmaktadır. Sarsılan kişisel ve toplumsal güven duygusunun kazanılabilmesi, farkındalığın oluşturulması, mağduriyetlerin ortadan kaldırılabilmesi, yaşanması muhtemel hak ihlallerinin önlenmesi, ilgili Kanundaki eksikliklerin etik ilkeler çerçevesinde yeniden düzenlenebilmesi, Kişisel Verileri Koruma Kurumu’nun işlerliğinin artırılması, ilgili problemlerin tespiti ve çözümünün sağlanması” amacıyla Meclis Araştırması açılması elzemdir.

1	TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ	ADANA	Ham.
2	SAİT DEDE	HAKKARİ	S. D. San
3	GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	MUŞ	Ç. K. de
4	KEMAL PEKÖZ	ADANA	Kemal B.
6	SIDIK TAŞ	SİİRT	İ. D. San
7	NURAN İMİR	ŞIRNAK	Nurhan.
8	ALİCAN ÖNLÜ	TUNCELİ	Ali Can Ö. de
9	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	H. K.
10	REMZİYE TOSUN	DİYARBAKIR	R. T.
11	RIDVAN TURAN	MERSİN	R. T.
12	ABDULLAH KOÇ	AĞRI	A. K.
13	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	Ö. Ö.
14	MUAZZEZ ORHAN IŞIK	VAN	M. O. I.
15	ERDAL AYDEMİR	BİNGÖL	E. A.
16	ZEYNEL ÖZEN	İSTANBUL	Z. Ö.
17	DİLŞAT CANBAZ KAYA	İSTANBUL	D. C. K.
18	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	H. Ö.
19	MURAT ÇEPNİ	İZMİR	M. Ç.
20	ALİ KENANOĞLU	İSTANBUL	A. K.